

6. International Organization for Standardization. (2015). ISO/TS 80004-1:2015 Nanotechnologies – Vocabulary – Part 1: Core terms. Geneva: ISO. Доступно за адресою: <https://www.iso.org/obp/ui/en/#iso:std:iso:80004:-1:ed-1:v1:en>
7. Mohapatra, S. S., Frisina, R. D., Mohapatra, S., Sneed, K. B., Markoutsas, E., Wang, T., Dutta, R., Damjanovic, R., Phan, M. H., Denmark, D. J., Biswal, M. R., McGill, A. R., Green, R., Howell, M., Ghosh, P., Gonzalez, A., Ahmed, N. T., Borresen, B., Farmer, M., Gaeta, M., ... Martin, D. K. (2020). Advances in translational nanotechnology: Challenges and opportunities. *Applied Sciences*, 10(14), Article 4881. <https://doi.org/10.3390/app10144881>
8. Radavska, O. M., Shevchuk, T. R., & Yasinska O. V. (2024). Difficulties of modern English translation terminology equivalence. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*, (208), 302–306. <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2024-208-42>
9. Schummer, J. (2004). Societal and ethical implications of nanotechnology: Meanings, interest groups, and social dynamics. *Techné: Research in Philosophy and Technology*, 8(2), available online <https://scholar.lib.vt.edu/ejournals/SPT/v8n2/pdf/schummer.pdf>.

Луценко Р. І.

*Київський національний лінгвістичний університет
(Київ, Україна)*

Дейкун О. П.

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка
(Київ, Україна)*

МУЛЬТИМОДАЛЬНІ СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ НАЦІОНАЛЬНО МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ В СУЧАСНОМУ БРИТАНСЬКО- УКРАЇНСЬКОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Сучасний політичний дискурс функціонує в умовах інтенсивної медіатизації та цифровізації, що зумовлює його мультимодальний характер. Політичні повідомлення реалізуються не лише через вербальний текст, а й через візуальні, аудіальні, просодичні та кінетичні модуси, які взаємодіють у межах єдиного комунікативного простору. У цьому контексті особливої актуальності набуває проблема перекладу національно маркованої лексики (далі — НМЛ), яка репрезентує культурно специфічні концепти, історичні реалії, цінності та ідентичнісні маркери певної лінгвокультури.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю комплексного аналізу перекладацьких стратегій відтворення НМЛ у британсько-українському політичному дискурсі з урахуванням його мультимодальної природи. Особливо це стосується аудіовізуального перекладу (voice-over, синхронного та послідовного перекладу інтерв'ю, дебатів, ток-шоу), де смисл формується через поєднання мовних і позамовних засобів.

Метою тез є окреслення критеріїв відбору одиниць НМЛ у сучасних британських політичних текстах та визначення стратегій їх перекладу українською мовою в умовах мультимодального формату.

Методологічну основу становлять положення теорії мультимодальності (Kress, 2010; Bezemer & Jewitt, 2010), функціоналістської теорії перекладу (Reiss, 2014), концепції перекладацьких трансформацій (Chesterman, 1997), а також класифікації способів передачі культурно специфічних одиниць (Aixela, 1996; Pedersen, 2011). У роботі використано методи дискурс-аналізу, порівняльного аналізу, індукції та дедукції.

Політичний дискурс характеризується прагматичною спрямованістю, зумовленою боротьбою за домінування та вплив на масову аудиторію. Національно маркована лексика в такому дискурсі виконує низку функцій:

1. ідентифікаційну (репрезентація національної спільноти);
2. маніпулятивну (формування оцінних рамок сприйняття);
3. символічну (актуалізація історичних і культурних асоціацій);
4. риторичну (підсилення експресивності висловлювання).

У межах аудіовізуального формату (інтерв'ю, дебати, ток-шоу) НМЛ набуває додаткового смислового навантаження через інтонацію, тембр голосу, акцент, темп мовлення, візуальний контекст студії, невербальні реакції співрозмовників. Таким чином, переклад НМЛ повинен враховувати не лише

лексико-семантичний рівень, а й мультимодальний контекст функціонування одиниці.

На основі аналізу британських політичних виступів та їх українських аудіовізуальних перекладів доцільно виокремити такі критерії відбору НМЛ для дослідження: частотність уживання в політичному мовленні; культурна специфічність та відсутність прямого еквівалента в мові перекладу; наявність прагматичного потенціалу (оцінність, метафоричність, ідеологічна маркованість); мультимодальна підсиленість (просодичний акцент, візуальне виділення, реакція аудиторії).

Залежно від типу відеожанру варіюються як критерії відбору, так і функції НМЛ.

В інтерв'ю НМЛ часто використовується з інформаційною або іміджевою метою. Перекладач має забезпечити баланс між точністю передачі та збереженням темпу мовлення, що зумовлює застосування стратегій компресії або генералізації.

У політичних дебатах НМЛ нерідко набуває метафоричного або полемічного характеру. Тут важливими є прагматичні стратегії, спрямовані на відтворення конфронтаційного потенціалу висловлювання. Можливими є модуляція, конкретизація або адаптація з метою збереження риторичного ефекту.

У ток-шоу особливу роль відіграє психологічний та ситуативний контекст. НМЛ може підсилювати емоційний фон, апелювати до колективної пам'яті чи формувати атмосферу «свої/чужі». Переклад у такому випадку має враховувати вплив студійного середовища, невербальних реакцій та очікувань аудиторії.

З огляду на класифікацію перекладацьких стратегій (Chesterman, 1997), у процесі передачі НМЛ доцільно виокремити три групи трансформацій:

1. **Синтаксичні** (зміна структури речення, перестановка, граматична заміна), що забезпечують формальну адаптацію висловлювання.

2.Семантичні (синонімічна заміна, конкретизація, генералізація, модуляція), спрямовані на корекцію значеннєвого компонента.

3.Прагматичні (експлікація, імплікація, культурна адаптація), які враховують особливості цільової аудиторії.

Особливе місце посідає стратегія культурної адаптації, що передбачає часткову або повну заміну культурно специфічного елемента функціональним аналогом у мові перекладу. Проте надмірна адаптація може призвести до втрати національної специфіки тексту, що є небажаним у політичному дискурсі, де складова ідентичності відіграє ключову роль.

У мультимодальному аспекті переклад НМЛ у форматі voice-over створює ефект «ілюзії автентичності»: коротке звучання оригінальної доріжки перед накладанням перекладу формує відчуття достовірності. Водночас просодичні характеристики голосу перекладача (тембр, темп, акцент) можуть змінювати сприйняття політичного діяча, підсилюючи або нейтралізуючи стереотипні уявлення.

Отже, переклад НМЛ у сучасному британсько-українському політичному дискурсі є складним багаторівневим процесом, що поєднує лексико-семантичний, прагматичний і мультимодальний аналіз. Ефективність перекладацьких рішень визначається здатністю зберегти культурну специфіку одиниці, її риторичний потенціал і функцію в межах конкретного відеожанру.

Перспективи подальших досліджень полягають у розширенні корпусу матеріалу, залученні кількісного аналізу стратегій перекладу та моделюванні універсального «критеріального патерну» відбору НМЛ з урахуванням типу медіаплатформи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Aixela, J. F. (1996). *Culture-specific items in translation*. In R. Alvarez & M. C. Vidal (Eds.), *Translation, power, subversion* (pp. 52–78). *Multilingual Matters*.
2. Bezemer, J., & Jewitt, C. (2010). *Multimodal analysis: Key issues*. In L. Litosseliti (Ed.), *Research methods in linguistics* (pp. 180–197). *Continuum*.

3. Chesterman, A. (1997). *Memes of translation: The spread of ideas in translation theory*. John Benjamins.
4. Kress, G. (2010). *Multimodality: A social semiotic approach to contemporary communication*. Routledge.
5. Pedersen, J. (2011). *Subtitling norms for television: An exploration focusing on extralinguistic cultural references*. John Benjamins.
6. Reiss, K. (2014). *Translation criticism: The potentials and limitations* (E. F. Rhodes, Trans.). Routledge.

Ніконова В. Г.

*Національна академія Служби безпеки України
(Київ, Україна)*

МЕДІАДИСКУРС ЯК ПРОСТІР ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ЗМІН: ЛІНГВОКУЛЬТУРНИЙ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИЙ АСПЕКТИ

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується інтенсивними глобалізаційними процесами, що зумовлюють трансформацію комунікативних практик і формування нового інформаційного середовища. Одним із ключових феноменів цього середовища постає медіадискурс, у багатовимірному просторі якого відбувається інтенсивна взаємодія мов, культур та ідеологій. Глобалізаційні процеси зумовлюють не лише прискорення обміну інформацією, а й трансформацію способів її концептуалізації, репрезентації та інтерпретації. У цьому контексті медіадискурс функціонує як динамічний простір, у якому перетинаються процеси глобалізації, цифровізації та міжкультурної комунікації, лінгвокультурні смисли та перекладацькі стратегії.

Сучасний медіадискурс постає не лише як сукупність медіатекстів, але і як динамічна система виробництва, поширення й інтерпретації смислів у межах масової комунікації (Добросклонська, 2014; Сизонов, 2013), як складна система взаємодії мовних, соціокультурних і прагматичних чинників, що визначають способи інтерпретації інформації аудиторією (Коритнік, Баранова, 2020). У цьому контексті глобалізація сприяє трансформації медіапростору в напрямі зростання міжкультурних контактів і стирання інформаційних кордонів, що, своєю чергою,